

Sygn. akt V KK 418/18

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie **Z. J.**

w przedmiocie uznania za nieważny wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego

w B. z dnia 27 maja 1953 r., sygn. akt Sr [...],

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 24 października 2018 r.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od postanowienia Sądu Wojewódzkiego w S.

z dnia 16 września 1993 r., sygn. akt III Ko [...],

p o s t a n o w i ł :

kasację pozostawić bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 16 września 1993 r., sygn. akt III Ko [...], umorzono postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w B. z dnia 27 maja 1953 r., sygn. akt Sr [...], wobec śmierci wnioskodawcy – Z. J.

Od tego postanowienia kasację – na korzyść Z. J. - wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, rażące naruszenie prawa materialnego, to jest art. 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w brzmieniu do dnia 18 listopada 2007 r. i umorzenie na zasadzie

art. 11 pkt. 5 k.p.k. z 1969 r. postępowania w sprawie Z. J. o stwierdzenie nieważności wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w B. z dnia 27.05.1953 r., sygn. akt Sr [...], z uwagi na śmierć wnioskodawcy w sytuacji, gdy śmierć osoby represjonowanej w toku postępowania o stwierdzenie nieważności orzeczenia nie stoi na przeszkodzie wydaniu postanowienia w przedmiocie nieważności orzeczenia. W konkluzji swoje kasacji Prokurator Generalny postulował uchylenie w całości postanowienia Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 16 września 1993 r., sygn. akt III Ko [...] i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi *meriti*.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Niezależnie od zagadnień merytorycznych, wskazanych w kasacji obowiązkiem Sądu Najwyższego była kontrola formalna wniesionego i przyjętego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, która ostatecznie doprowadziła do stwierdzenia, że przedmiotowa kasacja została wniesiona przez „osobę nieuprawnioną” i w konsekwencji należało pozostawić ją bez rozpoznania (art. 531 § 1 k.p.k.).

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że obecnie kasację w trybie art. 521 k.p.k. może wnieść wyłącznie „Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny”, a nie „Prokurator Generalny”. Prokurator Generalny samodzielnie – obok Ministra Sprawiedliwości oraz Rzecznika Praw Obywatelskich, mógł wnosić kasację w tym trybie w stanie prawnym obowiązującym do dnia 3 marca 2016 r. Do chwili obecnej natomiast Prokurator Generalny (ale już nie „Minister Sprawiedliwości-Prokurator Generalny”) może wnosić kasacje np. w sprawach o wykroczenia (zob. art. 110 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia). Wprawdzie zgodnie z art. 45 ust. 10 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, dyrektor Głównej Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, może wnosić kasację, ale tylko w zastępstwie Prokuratora Generalnego, a nie „Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego” i tylko w sprawach, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a wyżej wymienionej ustawy. Ten ostatnio wymieniony przepis dotyczy wyłącznie „popełnionych na osobach narodowości polskiej lub obywatelach polskich innych narodowości w okresie

od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.: zbrodni nazistowskich, zbrodni komunistycznych, zbrodni ukraińskich nacjonalistów i członków ukraińskich formacji kolaborujących z Trzecią Rzeszą Niemiecką, innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne”. Z treści wniesionej kasacji, jak i załączonych akt nie wynika przy tym, aby przedmiotem niniejszego postępowania miałyby być sprawa jednej ze wskazanych powyżej zbrodni (do tych kategorii przestępstw nie sposób zaliczyć czynu przypisanego Z. J. – z art. 18 m.k.k.), lecz sprawa uznania za nieważny wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w B. w myśl przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Zaznaczyć przy tym wypada, że jeśli chodzi o inne represje z motywów politycznych, jakich dopuścili się funkcjonariusze polskich organów ścigania lub wymiaru sprawiedliwości albo osoby działające na ich zlecenie, a ujawnionych w treści orzeczeń zapadłych na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, to są one wymienione w art. 1 pkt 1 lit. b ustawy z 18 grudnia 1998 r., a w sprawach tych, dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, samodzielnie – w zastępstwie Prokuratora Generalnego – kasacji wnieść nie może.

Nie sposób przy tym uznać, aby organ działający „w zastępstwie Prokuratora Generalnego” (dyrektor Głównej Komisji) miał większe uprawnienia aniżeli sam „Prokurator Generalny”, który – jak wskazano to wyżej – w aktualnym stanie prawnym nie może wnieść kasacji w trybie art. 521 k.p.k.

Uprawnienie zatem do wniesienia kasacji od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie, na podstawie przepisu art. 521 k.p.k., stosowanego odpowiednio w postępowaniu prowadzonym w trybie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (art. 3 ust. 4 tej ustawy), *de lege lata* przysługuje „Ministrowi Sprawiedliwości-Prokuratorowi Generalnemu”, nie zaś „Prokuratorowi Generalnemu”. Gdyby wolą ustawodawcy było pozostawienie tego uprawnienia w gestii „Prokuratora

Generalnego”, nie dokonywałby nowelizacji art. 521 k.p.k. ustawą z dnia 28 stycznia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2016 r., poz. 178 ze zm. - art. 4 pkt 2), na mocy której uprawnienie to zostało przyznane „Ministrowi Sprawiedliwości-Prokuratorowi Generalnemu”.

Na koniec warto zaznaczyć, że pozostawienie bez rozpoznania kasacji Prokuratora Generalnego nie stoi na przeszkodzie wniesieniu kasacji w trybie art. 521 k.p.k. przez Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.